

LATVIEŠU
KRIEVU
VĀRDNĪCA

ЛАТЫШСКО-РУССКИЙ
СЛОВАРЬ

VĀRDNĪCAS UZBŪVE

Visi ar pustrekniem burtiem iespiestie parnatvārdi vārdnīcā ievietoti alfabetā kārtībā.

Latviešu vārdiem uzsvars nav dots, jo tas varasti mēdz būt uz vārda pirmās zilbes. Šādijumos, kad uzsvars ir uz citām zilbēm, tas iek atzīmēts, piem.: **lab'dien!**, **ne'būt**, **ne'kur**.

Visiem krievu vārdiem, kam vairāk par ienu zilbi, norādīts uzsvars. Ja vārdam ir espējams divējāds uzsvars, tad tas atzīmēts, piem.: **kléšýi**, **rodílsýi**.

Vārda daļa, kas stāv aiz ~ (tildes), pievienojama tai pamatvārda daļai, kas atrodas ūzīmes || priekšā, vai arī visam pamatvārdam, ja as nav sadalits ar ||, piem.: **air||is** веслó; ~u aiva (jālasa: airu laiva).

Ja pamatvārds piemēros atkārtojas negrozītā ūrmā, tas dots saīsinātā veidā, rakstot tā ūrimo burtu ar punktu, piem.: **apgrožijums** ж. оборót; preču a. (lasīt: preču apgrozījums).

Ja latviešu pamatvārdam ir vairākas nozīmes, ūs apzīmētas ar arābu cipariem: **1.**, **2.**, **3.** utt., ūzīm., **neiſts** **1.** ненастóйши́й; фальши́вый;

2. (*liekuļots*) не́искренний; притворный. Ja vārdkopai ir vairāki tulkojumi, tie apzīmēti ar arābu cipariem un apaļo iekavu, piem.: **grozīt galvu** 1) крутить (вертеть) головой; 2) (*не соглаша́ясь*) качать головой.

Idiomas ievietotas ligzdas beigās aiz romba (◊).

Vārdi, kas ir vienādi pēc rakstības, bet pilnīgi atšķirīgi pēc nozīmes, doti atsevišķās vārdū ligzdās un apzīmēti ar mazajiem latīņu burtiem **a**, **b**, **c** utt., piem.: **stāvs^a** этáж; **stāvs^b** крутой; отвéсный.

Ja latviešu pamatvārds atsevišķi nav pārtulkojams un parasti lietojams noteiktās vārdkopās, tad aiz pamatvārda likts kols, kam seko attiecīgās vārdkopas ar tulkojumiem, piem.: **kłá̄t**: būt k. присутствовать; nebūt k. отсутствовать.

Vārda tulkojumam vai piemēram dotais paskaidrojums likts apļajās iekavās un iespiests kursīvā, piem.: **apakšmala** нíжний край, подóл (плáтья, нальмó).

Sinonīmi viens no otra atdalīti ar komatu, bet vārdi ar atšķirīgu nozīmi — ar semikolu.

GRAMATISKĀS RAKSTUROJUMS

Lietvārds

Dzimtes apzīmējums dots: a) sieviešu dzimtes lietvārdiem ar galotni -s, piem.: **nots** *ж.*; b) vīriešu dzimtes lietvārdiem ar galotni -a, piem.: **puika** *м.*; c) kopdzimtes lietvārdiem, piem.: **paziņa** *м. и ж.*

Nelokāmiem lietvārdiem pievienots apzīmējums **некл.**, kā arī dzimtes apzīmējums, piem.: **metro** *некл. м.* метрō

Daudzskaitliniekim pievienots apzīmējums **мн.**

«Akmens» un «rudens» tipa vīriešu dzimtes vārdiem parādīta vienskaitļa ģenitīva un daudzskaitļa nominatīva forma, piem.: **akmen**||**s** (*p. ed. ~s; u. мн. akmeņi*); **ūden**||**s** (*p. ed. ~s; u. мн. ūdeņi*).

Sieviešu dzimtes lietvārdiem ar galotni -e data daudzskaitļa ģenitīva forma, piem.: **upe** (*p. мн. upju*); **godasar**||**dze** (*p. мн. ~džu*).

Sieviešu dzimtes lietvārdiem ar galotni -s data vienskaitļa un daudzskaitļa ģenitīva for-

ma, piem.: **gov**||**s** *ж.* (*p. ed. ~s; p. мн. ~ju*); **acs** *ж.* (*p. ed. acs; p. мн. acu*).

Vīriešu dzimtes lietvārdiem, kas apzīmē profesiju, tautību u. tml., saīsinātā veidā tiek dota sieviešu dzimtes forma, piem.: **kaimin**||**s**, -iene cocēd, -ka.

Ja krievu valodā vīriešu dzimtes lietvārdam, kas apzīmē personu, nav sieviešu dzimtes formas, bet latviešu valodā ir abas formas, tad sieviešu dzimtes forma tiek darināta saīsinātā veidā, piem.: **literāt**||**s**, -e литератоп.

Darbības vārds

Darbības vārdiem dotas: 1) tagadnes vienskaitļa 1. un 2. personas forma; 2) pagātnes vienskaitļa 1. personas forma, piem.: **slim**||**ot** (*~oju, ~o; ~oju*).

I konjugācijas darbības vārdiem, kam nākotnes formu darina ar -išu, uzrādīta arī nākotnes vienskaitļa 1. personas forma, piem.: **nes**||**t** (*~u, nes; ~u; ~išu*); **mest** (metu, met; metu; metišu).

нексл. — несклоняемое (nelonāms)
перен. — в переносном значении (pārnestā nozīmē)
пол. — политика (politika)
поэт. — поэтическое (dzejas valodā)
предл. — предложный падеж (prepozitīvs)
прост. — просторечие (vienkāršunas vārds vai izteiciens)
р., род. — родительный падеж (ģenitīvs)
разг. — разговорное (sarunvalodas vārds vai izteiciens)
собир. — собираательное (kopības vārds)
сп. — спорт (sports)
ср. — средний род (nekatra dzimte)
сущ. — в значении существительного (lietvārda nozīmē)
с.-х. — сельское хозяйство (lauksaimniecība)
тв. — творительный падеж (instrumentālis)
тех. — техника (tehnika)
уст. — устарелое (novecojis vārds vai izteiciens)
фарм. — фармакология (farmakoloģija)
физ. — физика (fizika)
физиол. — физиология (fizioloģija)
хим. — химия (ķīmija)
церк. — церковное (baznīcas termins)
ч. — число (skaitlis)
эк. — экономика (ekonomika)
эл. — электротехника (elektrotehnika)
юр. — юридический термин (juridisks termins)

A

ābec || e áзбука; буквáрь; Morzes ā. áзбука
 Морзе; ◇ sākt ar ~i начинáть (нача́ть) с азóв
ābējādi и так и э́так; двойко
ābele яблоня
ābeldārzs яблоневый сад
ab || i óба; ра ~iem вдвоём; ar ~ām rokām обéими рукáми
abinieks земновóдное, амфибия
ābolijs клéвер
ābols яблоко; ◇ strīda ā. яблоко раздóра
abon || ēt (~ēju, ~ē; ~ēju) абонíровать;
 выпи́сывать (журнал, газету)
abusējs обою́дный
absolvent || s, -e выпускн||ýk, -ýца
abstrakts отвлечённый, абстрáктный
acimredzot очевíдно; по-видимому
acs ж. (p. ed. acs; p. mn. acu) 1. глаз; 2.: adatas a. игóльное ушкó; 3. глазóк; kartupeļu acis картóфельные глазкý; 4. пéтля (в вязáнье)
aculiecinie || ks, -ce очевíд||ец, -ица
acumēr || s глазомéр; rēc ~a на глаз
acumirklis миг, мгновéние
aēgārni наоборót
āda 1. (cīlēka) кóжа; 2. (dzīvnieka) кóжа;
 шкóра; (kažokāda) мех; ◇ kauli un ā. кóжа
 да кóсти
adāmadata [вязáльная] спи́ца
adat || a игlá; игóлка; ~i терapija иглотерапия
adjums вязáнье, вязаное изде́лие
adit (adu, adi, ada; adiju) вязáть (на спицах)
adīts вязаный